

tura, da bi izrada i dozrijevanje cheddar sira bilo normalno. Obično se dodaje iznad 0,75%, prema godišnjem doba i željenom vremenu dozrijevanja mlijeka. Otprilike, kad je sirarska kada napunjena do polovine mlijekom, pusti se para da se mlijeko zagrije do temperature od 30° C (86° F), koja se održava za sve vrijeme dozrijevanja mlijeka, a usto se stalno miješa, dok se postigne potreban stepen kiselosti. Kada je postignut dovoljan procenat kiselosti, koji iznosi oko 0,19 do 0,20%, pristupa se podsrivanju mlijeka.

Lazar V. Poponjec, Beograd

IZGRADNJA MLEKARSKE INDUSTRIJE U SVETU UZ POMOĆ UNICEFA

Dečji fond Ujedinjenih Nacija — UNICEF, u nastojanjima da pomogne deci opustošenih zemalja u prošlom ratu, prolazio je za proteklih 10 godina razne faze svoje aktivnosti. Od hitnih pomoći u artiklima ishrane, najvećim delom obranog i punomasnog mleka u prahu, koji je u početku dominirao njegovom delatnošću, on je postepeno menjao svoju sadržinu pomoći, preko sirovina za odeću i obuću, opreme za zdravstvene ustanove, ka širokim programima izgradnje mlekarske industrije i sa hitnih pomoći postepeno prelazio na dugoročne programe.

Jedan od prvih dugoročnih programa delatnosti Unicefa bio je program izgradnje mlekaru za pasterizaciju mleka i fabrika za proizvodnju mlečnog praha, zamenjujući na taj način isporuku ogromnih količina mleka u prahu domaćom mlekarskom industrijom i obezbeđenje stalnih količina zdravog mleka iz domaće proizvodnje. Značaj ovoga poduhvata je ogroman, jer je on efikasno pomogao u borbi za smanjenje smrtnosti kod dece širom sveta.

Od svoje prve alokacije za izgradnju mlekaru u 1949 godini pa do danas, UNICEF je pomogao izgradnju 165 objekata. U 27 zemalja Evrope, Azije i Latinske Amerike već rade 124 mlekaru i 16 fabrika za proizvodnju mleka u prahu obezbeđujući deci ovu, za njihov razvoj najvažniju životnu namirnicu. Po ovom programu 135 konzumnih mlekaru treba da snabdeva decu zdravim tečnim mlekom, 27 proizvodiće mleko u prahu, a po 1 fabrika proizvodiće riblje brašno, biljno mleko od soje i hranu za malu decu, bebe. Kada svi ovi objekti budu u pogonu, oko 4.000.000 dece, trudnica i dojilja koristiće besplatno ili po pristupačnim cenama mleko i dečju hranu proizvedenu u ovim pogonima.

Najveći broj mlekaru opremljenih od UNICEF-a postoje u Evropi, za koju je i bio stvoren program unapređenja mlekarstva. (Poljska, Čehoslovačka, Finska, Jugoslavija, kasnije Grčka, Italija, Francuska i Turska), 28 ih je određeno za Latinsku Ameriku od Meksika do Čilea, 5 za zemlje Istočnog Sredozemlja i još za Nigeriju, Indiju i Indoneziju. Za izgradnju mlekaru UNICEF je pružio pomoć u opremi, i to od sabirnih stanica, transportnih sredstava, laboratorija za kontrolu mleka, usavršavanje kadrova, do konzumnih mlekaru za pasterizaciju i fabrika za proizvodnju mlečnog praha. Ma gde da su podignute, ove su mlekaru imale ozbiljni uticaj na proširenje mlekarske industrije, unapređenje stočarstva, prosvetivavanje radnika u njima, seljaka u okolini i potrošača, a posebno značajan uticaj na poboljšanje dečjeg zdravlja.

Interesantna je činjenica da u nedostatku proteina u dečjoj ishrani, pored izgradnje mlekara, UNICEF pomaže izgradnju jedne probne fabrike za proizvodnju ribljeg brašna, koje će se moći upotrebiti prilikom pečenja hleba, ili će se mešati sa hranom da obogati obroke školske dece proteinima. Izgradnja fabrike počće ove godine.

Fabrika za proizvodnju biljnog mleka podignuta je u Indoneziji. Ona će od zrna soje i kikirikija proizvoditi mleko u prahu, jevtinu i obilnu hranu, koja je u ovoj nemlečnoj zemlji ozbiljan problem za dečju ishranu. Očekuje se da će ova fabrika proraditi za šest meseci i da će poslužiti kao probni projekat za razvoj i izgradnju sličnih fabrika u ostalim delovima sveta.

U Čileu će se proizvoditi za malu decu hrana visokog kvaliteta, uz pomoć Fonda.

Mlekare građene uz pomoć Unicefa obrađuju mleko dobijeno od koza, ovaca, bivola i krava. Nekoliko interesantnih primera prikazaće borbu za obezbeđenje zdravog mleka deci širom sveta.

Na Malti, velikom ostrvu u Sredozemnom Moru, mleko se dobija samo od koza. Ishrana nepasterizovanim kozjim mlekom u prošlosti, koje je bilo zaraženo klicama, prouzrokovala je mnoge slučajeve teške groznice kod dece i odraslih. Danas mlekara pomognuta opremom Unicefa pasterizuje sve mleko na ostrvu, i slučajevi obolenja od groznice potpuno su iščezli.

Prva fabrika za proizvodnju mlečnog praha od bivoljeg mleka proradila je pre nekoliko meseci u Anandu, severno od Bombaja u Indiji. Unicef je takođe pomogao izgradnju fabrike za mleko u prahu od bivola i u Egiptu. Zbog pcvčane potrošnje i uspešnog utroška viškova proizvodnje očekuje se, da će se cena za potrošače za narednih pet godina smanjiti za oko 20%.

U Iraku je takođe podignuta moderna mlekara uz pomoć Unicefa za konzumno mleko.

Nikaragva, mala državnica Srednje Amerike, završila je 1954 g. svoju prvu mlekara za pasterizaciju i proizvodnju mleka u prahu, u gradu Managui. Pre nego što je ova fabrika počela sa radom, velike količine mleka bile su problematične u zdravstvenom pogledu, a kvalitet je bio na vrlo niskom nivou. Poljoprivredna domaćinstva u sezoni kišnog godišnjeg perioda gubila su 5—8.000 galona mleka zbog nedostataka sredstava za obradu i preradu. Zahvaljujući pomoći Unicefa ovaj se višak sada obezbeđuje kao zaliha za docniju upotrebu u obliku praha, zatim se šalje u krajeve gde nema dovoljno mleka, ili se čuva za prodaju u Managui u sušnom periodu godišnjeg doba. Otkada je ova mlekara proradila, potrošnja mleka u Nikaragvi učetvorostručila se. Tako je obezbeđeno 40.000 dece i majki mlekom i mlečnim proizvodima iz ove fabrike. Zahvaljujući ovom uspehu predviđa se podizanje još šest novih mlekara u zemlji za obradu mleka, sira i ostalih mlečnih proizvoda.

Podizanje ove fabrike je lep primer saradnje Državne stočarske zadruge, Unicefa i drugih organizacija. Institut za međunarodni razvoj u Nikaragvi uvećao je 700 krava od oktobra 1954 g. više, nego što se u istoriji ove male zemlje pamti. Institut pomaže odgajanje stoke, elektrifikaciju u vezi sa mlekarstvom, a FAO daje pomoć u stručnjacima. Zajednička saradnja i Unicefova pomoć doprineli su, da se ovakva mlekara izgradi bar za pet godina ranije, nego što bi to sama vlada preduzela. Finansijski efekat je sledeći: Zadruga je uložila 125.000 dolara za izgradnju, a UNICEF je dao 115.000 dolara u opremi.

Ako se posmatra napredak mlekarstva u našoj zemlji, vidi se da je ozbiljno potpomognut od Unicefa, kako stimulatивно tako i materijalno, opremom koju ne proizvodi naša industrija. Tri fabrike za proizvodnju mleka u prahu: Osijek, Županja i Murska Sobota i 13 manjih i većih konzumnih mlekarica za pasterezaciju mleka koje su puštene u rad ili su u toku izgradnje: Beograd, Novi Sad, Niš, Kragujevac, Zemun, Zagreb, Rijeka, Ljubljana, Novo Mesto, Sarajevo, Banja Luka, Skoplje i Prilep, govore o solidnom temelju koji je uz pomoć Unicefa postavljen našoj mlekarскоj industriji. Treba voditi računa o velikom broju moderno opremljenih sabirališta uz glavne mlekarice, pa da se razume sva veličina ove pomoći.

Interesantan je pokušaj Zavoda za transfuziju krvi u Beogradu koji uz pomoć mašina za sušenje plazme primljenih od Unicefa, suši majčino mleko u prah za potrebe bolesne dojenčadi. Produkcija je ograničena, i ovo se mleko izdaje samo po receptu lekara. U letnjim mesecima je naročito velika potražnja majčinog mleka, pa se na osnovu iskustava zna, da se ono mora pripremati i sačuvati još u zimskim mesecima. Prikupljanje majčinog mleka i njegovo sušenje u prah pružilo je dosad očigledne koristi u zaštiti i lečenju male dece.

Unicefova uloga u izgradnji svetske mlekarске industrije jeste da obezbedi opremu i druga sredstva koja se ne mogu naći u dotičnoj zemlji, radi obezbeđenja zdravog mleka svoj deci. Doprinos zainteresovanih zemalja uz dobijenu pomoć od Unicefa veća je oko pet puta nego što je pruža sam Unicef, jer ona ima prvenstveno stimulatивni karakter. Postoje međusobni ugovori za određeni vremenski period, u kom su zemlje koje su primile pomoć obavezne da izvesnu količinu mleka podele siromašnoj deci besplatno. To se obično čini preko školskih kuhinja ili dečjih ustanova.

Od početka svog rada Unicef je podelio kao pomoć oko 700 miliona funti mleka u prahu deci u celom svetu. Danas mnoge zemlje zahvaljujući unapređenju i razvoju svoje mlekarске industrije, same dobrim delom obezbeđuju potrebne količine mleka deci i građanstvu, oslobađajući Unicef da efikasno deluje u drugim delovima sveta, gde je ovaj važan artikal dečje ishrane neophodan.

Ing. Đuro Dokmanović, Zagreb

POTROŠNJA MLIJEKA U ENGLESKOJ

Engleska pripada u red zemalja s velikom potrošnjom mlijeka. Ukupnu potrošnju konzumnog mlijeka po godinama prikazuje ova tabela:

<i>Godina</i>	<i>Ukupna potrošnja milijuna-litara</i>
1933/34	2.983
1938/39	3.451
1950/51	6.232
1953/54	6.048